

TEMA 4. RETARD DEL LLENGUATGE

VICENT MORELL MENGUAL

CURS: 2020/2021

GRUPS: 4T i 4U

ÍNDEX

- 00 Objectius i activitats pràctiques.
- 01 Concepte i característiques.
- 02 Criteris diagnòstics i etiologia.
- 03 Classificació i subtipus.
- 04 Detecció i avaluació.
- 05 Actuació i intervenció escolar.
- 06 Assessorament i intervenció familiar.

OBJECTIUS D'APRENENTATGE

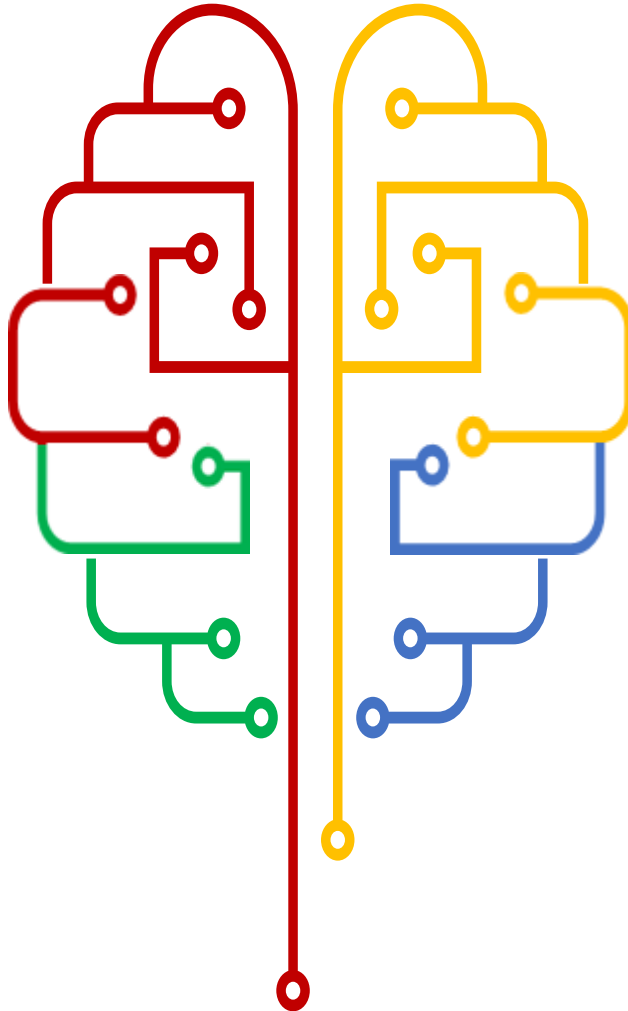
RETARD DEL LLENGUATGE

1. CONCEPTUALITZACIÓ

Conèixer la simptomatologia i les característiques del retard del llenguatge

3. AVALUACIÓ ESCOLAR

Familiaritzar-se amb el procés d'avaluació i conèixer els instruments que utilitza un mestre d'educació infantil

2. IDENTIFICACIÓ

Aprendre a diferenciar el retard del llenguatge d'altres dificultats del llenguatge i la comunicació similars

4. INTERVENCIÓ ESCOLAR

Conèixer les principals pautes d'intervenció i ser capaç de posar-les en pràctica en l'aula

CONCEPTE I CARACTERÍSTIQUES

1.1. DELIMITACIÓ CONCEPTUAL.

1.2. CARACTERÍSTIQUES.

1.1. DELIMITACIÓ CONCEPTUAL

RETARD DEL LLENGUATGE (PÉREZ I SALMERÓN, 2006)

*“**Desfasament cronològic** en la línia de les diferents **etapes del desenvolupament** del llenguatge infantil en qualsevol dels **cinc dominis** del llenguatge (fonologia, morfologia, sintaxi, semàntica i pragmàtica).”*

PÉREZ I SALMERÓN (2006)

1.2. CARACTERÍSTIQUES

CARACTERÍSTIQUES I TRETS ASSOCIATS (ACOSTA ET AL., 2007; EOEP, 2018)

- Les principals característiques del trastorn del llenguatge són:
 - Hi ha un **desfasament** del nivell del desenvolupament lingüístic
 - El nucli del problema sol radicar en l'aspecte **expressiu**
 - La **fonologia** i la **semàntica** constitueixen les àrees més afectades
 - Els símptomes entre distints alumnes són relativament homogenis
 - El llenguatge oral sol iniciar-se un any o un any i mig més tard de l'habitual
 - Normalment hi ha **antecedents familiars** de trastorns del llenguatge
 - No està recollit en els principals manuals diagnòstics (DSM-5 i CIE 11)

2

PREVALENÇA I ETIOLOGIA

2.1. PREVALENÇA.

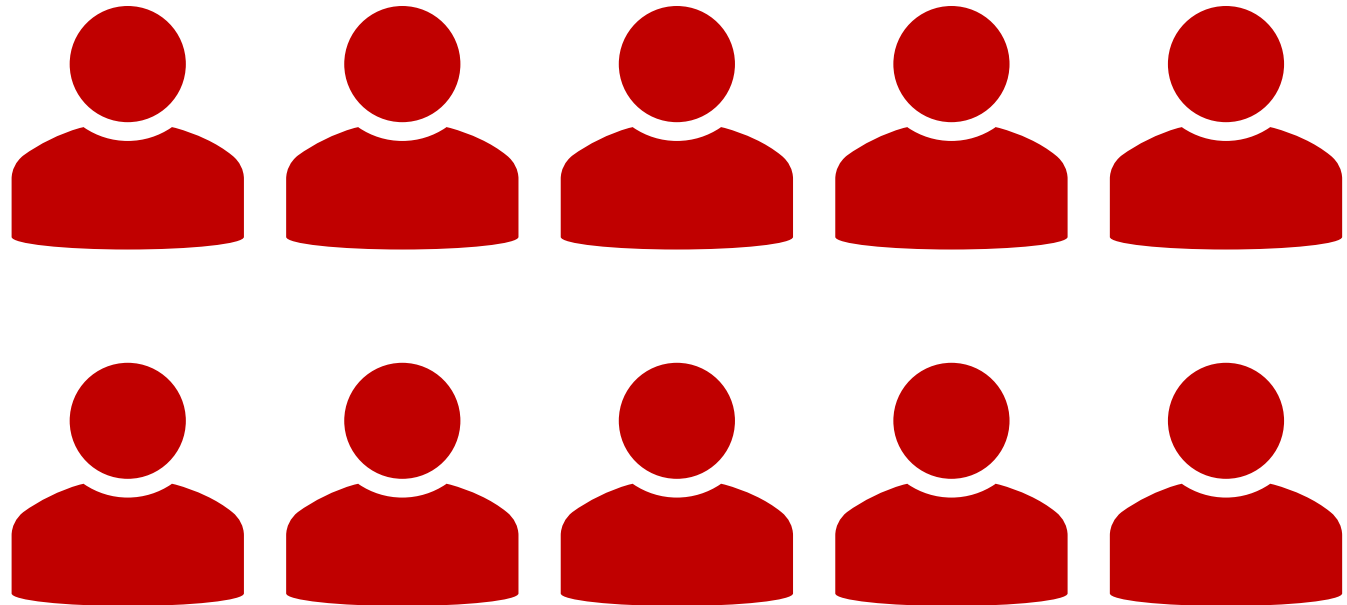
2.2. ETIOLOGIA.

2.1. PREVALENÇA

RETARD SIMPLE DEL LLENGUATGE (HOROWITZ ET AL., 2003)

13%

**RETARD SIMPLE
DEL LLENGUATGE**

2.2. ETIOLOGIA

MÚLTIPLES FACTORS (AGUADO, 2013)

- Les causes del retard del llenguatge són multifactorials:
 - **FACTORS GENÈTICS:** **mutacions genètiques** vinculades als mecanismes del llenguatge.
 - **FACTORS COGNITIUS:** dèficits en la **memòria de treball** o en la memòria seqüencial auditiva.
 - **FACTORS MOTRIUS:** **immaduresa** motora que repercuteix en l'ús dels òrgans fonoarticularis.
 - **FACTORS PSICOSOCIOAFECTIUS:** conjunt de causes exògenes relacionades intrínsecament.
 - **Nivell cultural baix:** perpetua sistemes de comunicació lingüística pobres i retardats.
 - **Dinàmica familiar:** entorns poc estimulants o relacions entre germans que produeixen gelosia.
 - **Actitud sobreprotectora:** no és l'origen del retard, però perpètua el seu manteniment.

3

CLASSIFICACIÓ I SUBTIPUS

3.1. CLASSIFICACIÓ SIMPTOMATOLÒGICA.

3.2. DIAGNÒSTIC DIFERENCIAL.

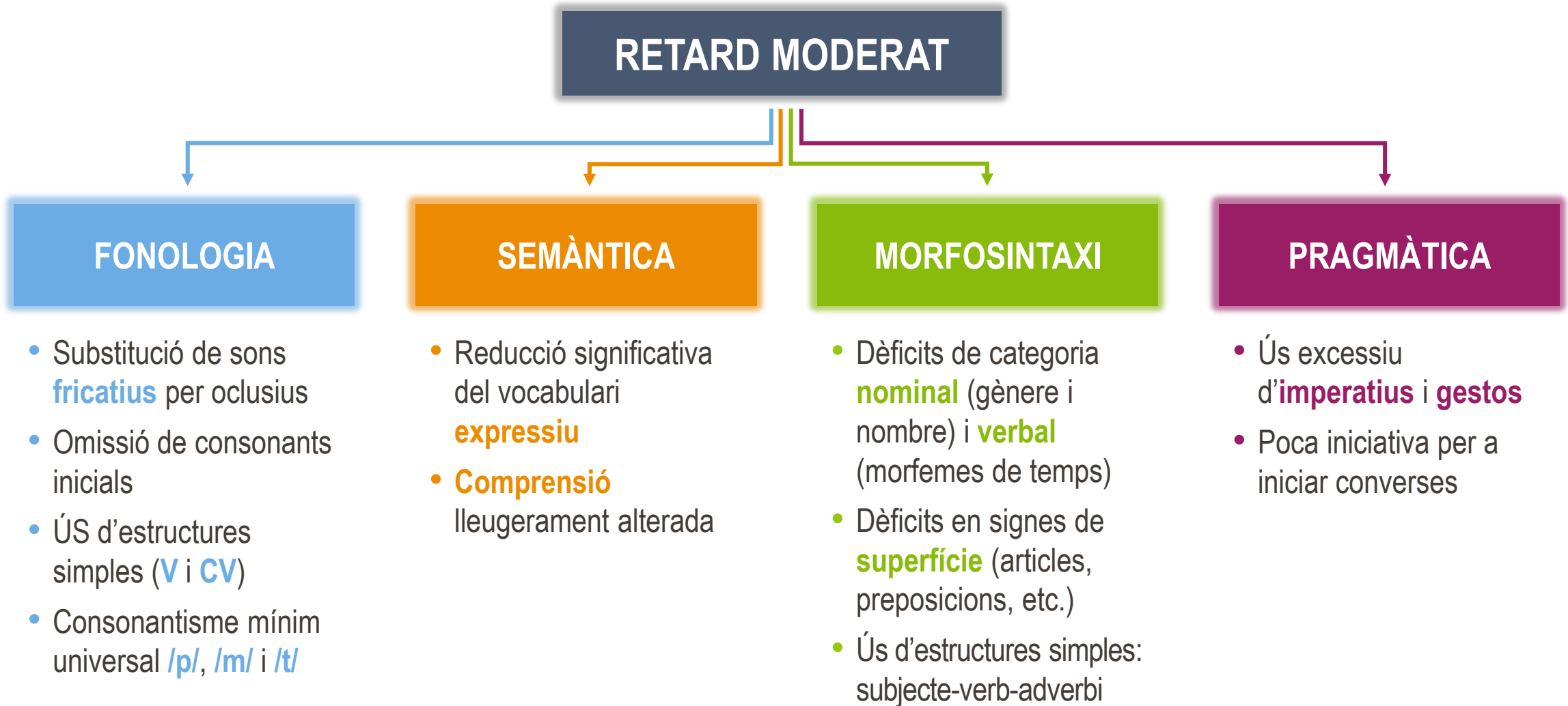
3.1. CLASSIFICACIÓ SIMPTOMATOLÒGICA

RETARD LLEU O SIMPLE DEL LENGUATGE (AGUADO, 2013)

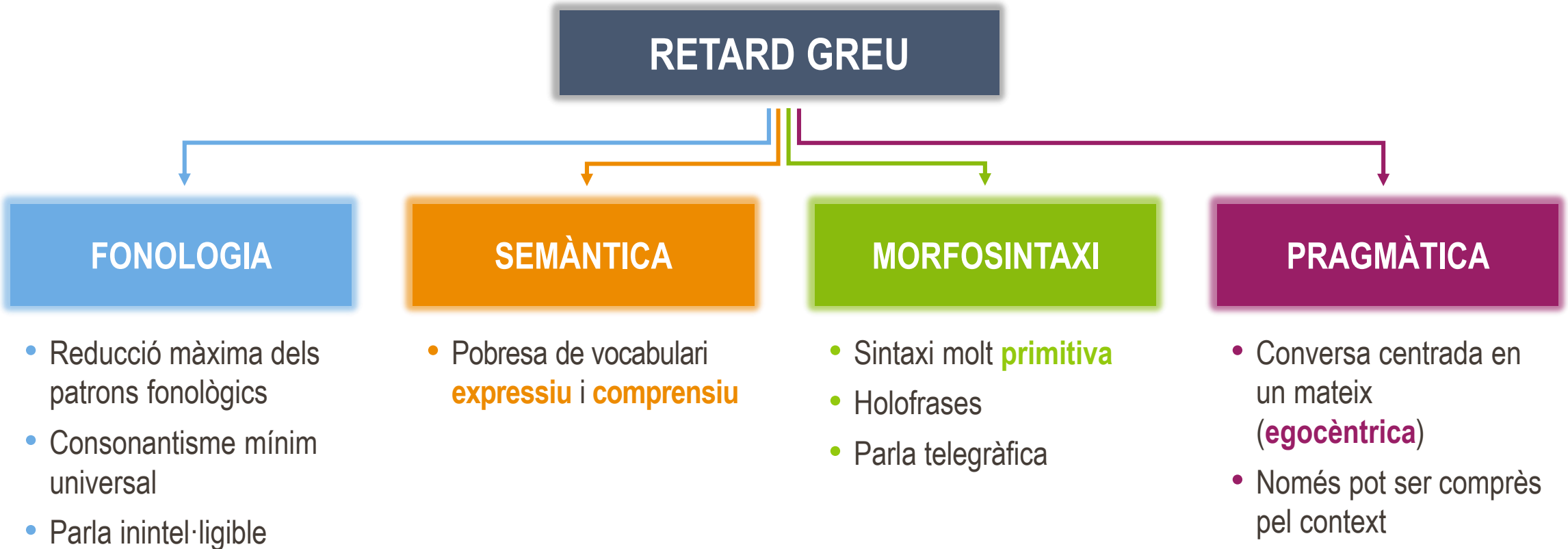
3.1. CLASSIFICACIÓ SIMPTOMATOLÒGICA

RETARD MODERAT DEL LLENGUATGE (AGUADO, 2013)

3.1. CLASSIFICACIÓ SIMPTOMATOLÒGICA

RETARD GREU DEL LLENGUATGE (AGUADO, 2013)

3.2. DIAGNÒSTIC DIFERENCIAL

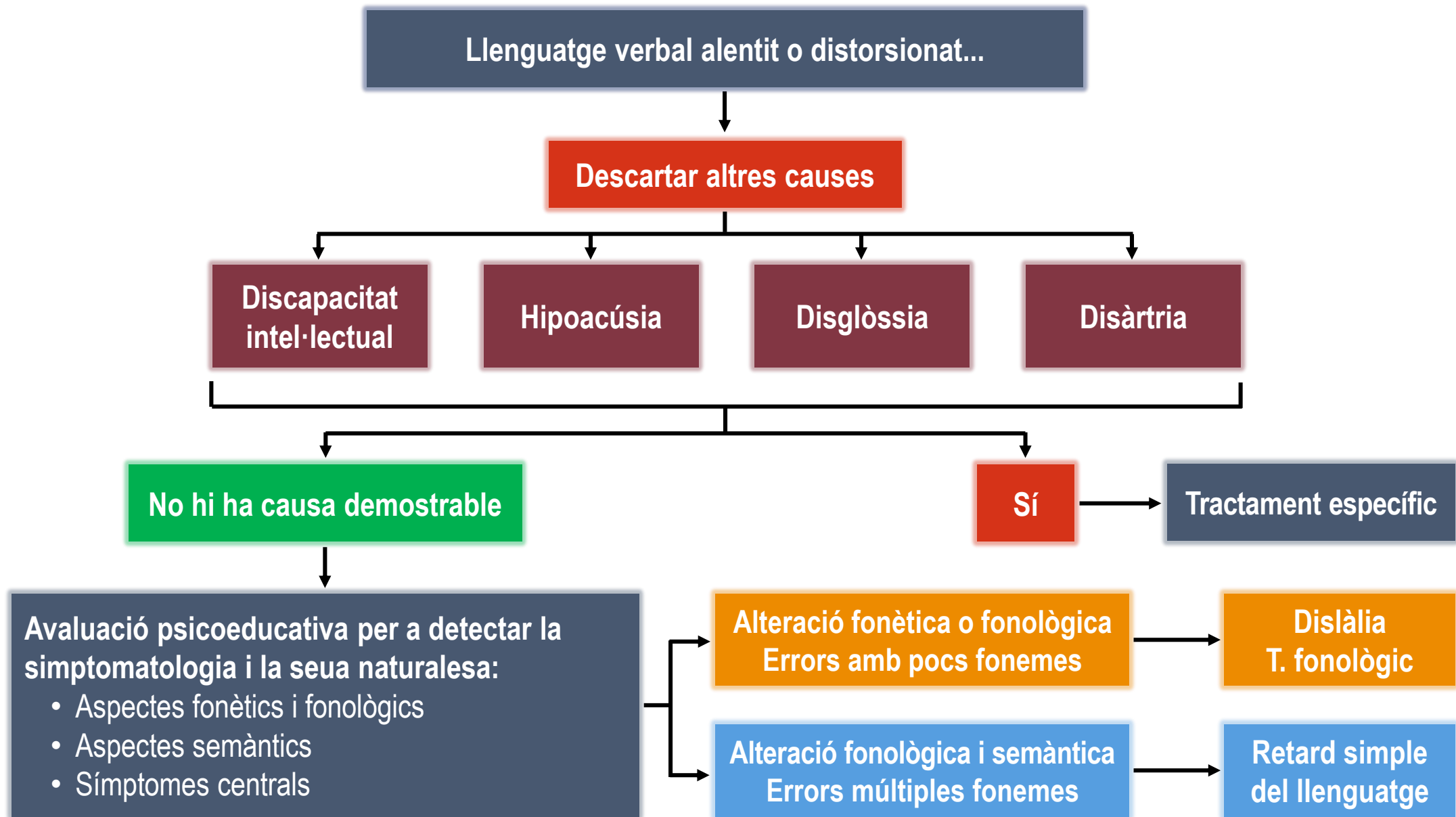
CRITERIS D'EXCLUSIÓ

- Per al **diagnòstic** del retard del llenguatge hem d'assegurar-nos que:
 - **NO HI HA CAUSA PATOLÒGICA MANIFESTA**: problemes **auditius**, anomalies en els òrgans **bucofonadors** o lesions en el **sistema nerviós** central o perifèric.
 - **NO HI HA PROBLEMES DEL LLENGUATGE ESPECÍFICS**: hi ha una evolució **normotípica**, però **demorada** respecte al nivell esperat per a la seua edat cronològica.
 - **NO HI HA DISCAPACITAT INTEL·LECTUAL**: les **habilitats adaptatives** i el funcionament **intel·lectual** es troben dins de la normalitat.

3.2. DIAGNÒSTIC DIFERENCIAL

RETARD LLEU DEL LLENGUATGE ENFRONT DELS TRASTORNS DEL SO DE LA PARLA

	Retard lleu del llenguatge	Trastorns del so de la parla
Naturalesa	Retard del desenvolupament	Execució dels moviments articuladoris Programació dels sons de la parla
Grau d'afectació	Moderat	Lleu o moderat
Components del llenguatge	Fonètic Fonològic Semàntic expressiu	Fonètic Fonològic
Errors	Diversos fonemes Problemes amb l'estructura sil·làbica	Un fonema Grup específic de fonemes

4

DETECCIÓ I AVALUACIÓ

4.1. OBJECTIUS.

4.2. DIMENSIONS.

4.3. TÈCNIQUES I INSTRUMENTS ESTANDARDITZATS.

4.4. ESTRATÈGIES NO ESTANDARDITZADES.

4.1. OBJECTIUS

OBJECTIUS

- L'avaluació del retard simple del llenguatge permet:
 - **DESCARTAR PROBLEMES ASSOCIATS**
 - **IDENTIFICAR L'EXISTÈNCIA D'UN PATRÓ DE RETARD DEL LLENGUATGE:** valorar el grau de compliment dels **criteris establerts** en la literatura científica especialitzada.
 - **VALORAR L'AFECTACIÓ:** analitzar el nivell de **comprensió** i **expressió** i valorar el grau d'afectació dels distints **components** del llenguatge.
 - **ORIENTAR LA INTERVENCIÓ:** dissenyar programes amb l'objectiu d'estimular el desenvolupament de la comunicació.

4.2. DIMENSIONS

QUÈ AVALUAR? (PÉREZ I SALMERÓN, 2006)

4.2. DIMENSIONS

FONOLOGIA COMPRENSIVA

- L'avaluació de la **fonologia comprensiva** ha d'analitzar l'existència de dificultats en el reconeixement i la **discriminació fonètica**.
- Aquesta valoració permet conèixer:
 - La identificació de fonemes en síl·labes.
 - La identificació fonològica en paraules.
 - La discriminació de parells de paraules que es diferencien per un únic fonema.
- Els professionals encarregats de realitzar aquesta tasca són psicòlegs, logopedes, psicopedagogs, mestres d'audició i llenguatge, **mestres d'infantil** i mestres de primària.

4.2. DIMENSIONS

FONÈTICA I FONOLOGIA EXPRESSIVA

- L'avaluació de l'expressió ha d'analitzar el nivell **fonètic** (articulació aïllada dels fonemes) i el nivell **fonològic** (articulació organitzada dels fonemes).
- Aquesta valoració permet conèixer:
 - Els fonemes que no s'articulen correctament de manera aïllada.
 - Els errors que es comenten en organitzar i combinar els distints fonemes.
 - Els processos de simplificació emprats.
- Els professionals encarregats de realitzar aquesta tasca són psicòlegs, logopedes, psicopedagogs, mestres d'audició i llenguatge, **mestres d'infantil** i mestres de primària.

4.2. DIMENSIONS

SEMÀNTICA COMPRENSIVA I EXPRESSIVA (ACOSTA ET AL., 2007)

- L'avaluació de la **semàntica** comprensiva i expressiva ha d'analitzar l'existència d'una bona comprensió i expressió dels **conceptes lingüístics**.
- Aquesta valoració permet conèixer:
 - Nivell general de vocabulari.
 - La capacitat per a elaborar categories semàntiques.
 - La capacitat per a establir relacions semàntiques.
- Els professionals encarregats de realitzar aquesta tasca són psicòlegs, logopedes, psicopedagogs, mestres d'audició i llenguatge, **mestres d'infantil** i mestres de primària.

4.2. DIMENSIONS

MORFOSINTAXI COMPRENSIVA I EXPRESSIVA (ACOSTA ET AL., 2007)

- L'avaluació de la **morfosintaxi** comprensiva i expressiva ha d'analitzar l'existència d'una bona comprensió i expressió de les **estructures gramaticals**.
- Aquesta valoració permet conèixer:
 - La capacitat per a comprendre i produir estructures gramaticals.
 - La capacitat per a formar l'estructura morfològica de les paraules i dels verbs.
 - La consciència morfosintàctica.
- Els professionals encarregats de realitzar aquesta tasca són psicòlegs, logopedes, psicopedagogs, mestres d'audició i llenguatge, **mestres d'infantil** i mestres de primària.

4.2. DIMENSIONS

PRAGMÀTICA COMPRENSIVA I EXPRESSIVA

- L'avaluació de la **pragmàtica** comprensiva i expressiva ha d'analitzar l'existència d'una bona **funcionalitat** de l'ús social del llenguatge oral.
- Aquesta valoració permet conèixer:
 - La capacitat per a usar la comunicació per a **propòsits socials**.
 - La capacitat per a seguir les **normes** de conversació i narració.
 - La capacitat per a **comprendre** allò que no es diu explícitament.
- Els professionals encarregats de realitzar aquesta tasca són psicòlegs, logopedes, psicopedagogs, mestres d'audició i llenguatge, **mestres d'infantil** i mestres de primària.

4.3. TÈCNIQUES I INSTRUMENTS ESPECÍFICS

FONÈTICA I FONOLOGIA

- Algunes de les proves **estandarditzades** més reconegudes per a l'avaluació dels aspectes **fonètics** i **fonològics** són:
 - **FFI. REGISTRE FONOLÒGIC INDUÏT** (Juárez i Monfort, 2010).
 - **EDAF. AVALUACIÓ DE LA DISCRIMINACIÓ AUDITIVA I FONOLÒGICA** (Branca, Alcantud, Ferrer i Quiroga, 2007).
 - **PAF. PROVA D'ARTICULACIÓ DE FONEMES** (Valles, 2014).
 - **PLON-R. PROVA DEL LENGUATGE ORAL DE NAVARRA REVISADA** (Aguinaga, Armentia, Fraile, Olangua i Uriz, 2005).

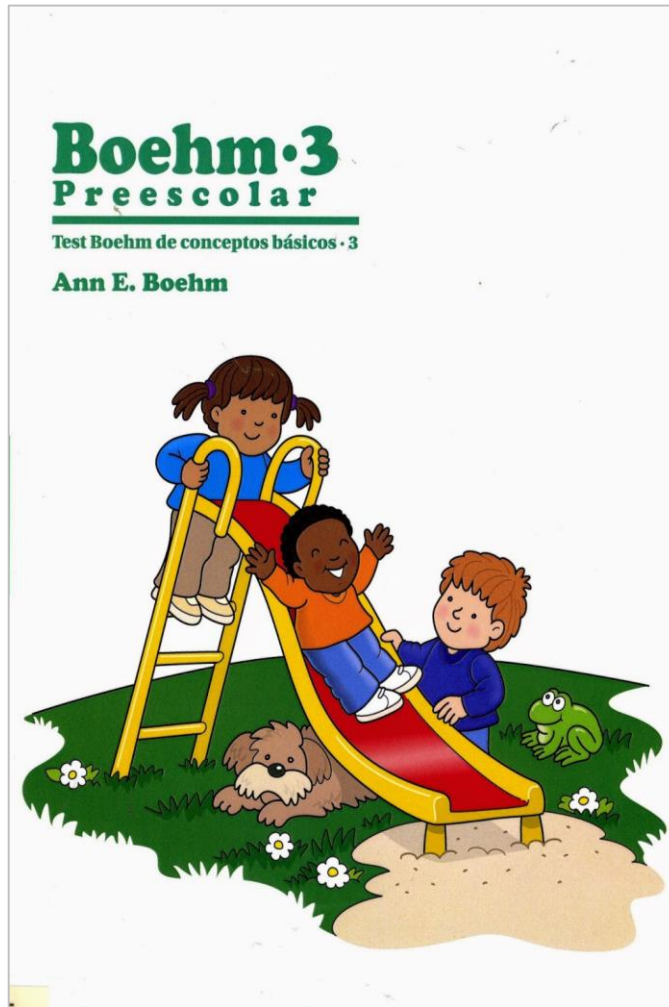
4.3. TÈCNIQUES I INSTRUMENTS ESPECÍFICS

SEMÀNTICA

- Algunes de les proves **estandarditzades** més reconegudes per a l'avaluació dels aspectes **semàntics** són:
 - **BOEHM-3 PREESCOLAR. TEST DE CONCEPTES BÀSICS** (Boehm, 2012).
 - **PEABODY. TEST DE VOCABULARI EN IMATGES** (Dunn, Dunn i Arribas, 2010).
 - **PLON-R. PROVA DE LLENGUATGE ORAL DE NAVARRA REVISADA** (Aguinaga, Armentia, Fraile, Olangua i Uriz, 2005).
 - **BLOC-S-R. BATERIA DE LLENGUATGE OBJECTIVA I CRITERIAL SCREENING REVISADA** (Puyuelo, Wing, Renom i Solanas, 2007).

4.3. TÈCNIQUES I INSTRUMENTS ESPECÍFICS

TEST DE CONCEPTES BÀSICS (BOEHM-3 PREESCOLAR)

BOEHM-3 PREESCOLAR. TEST DE CONCEPTES BÀSICS

A. E. BOEHM (2012)

- **CLASSIFICACIÓ:** nivell A.
- **OBJECTIU:** avaluació semàntica (comprensiva).
- **TASCA:** escollir entre quatre dibuixos el que correspon al concepte mencionat per l'examinador.
- **EDAT:** entre 3 i 5:11 anys.
- **APLICACIÓ:** individual.
- **DURACIÓ:** entre 15 i 20 minuts.

4.3. TÈCNIQUES I INSTRUMENTS ESPECÍFICS

BOEHM-3 PREESCOLAR – NIVELL SEMÀNTIC COMPRENSIU

**Assenyala el gos de peluix
al qual falta una orella**

**Assenyala el gos que està
damunt de la caixa**

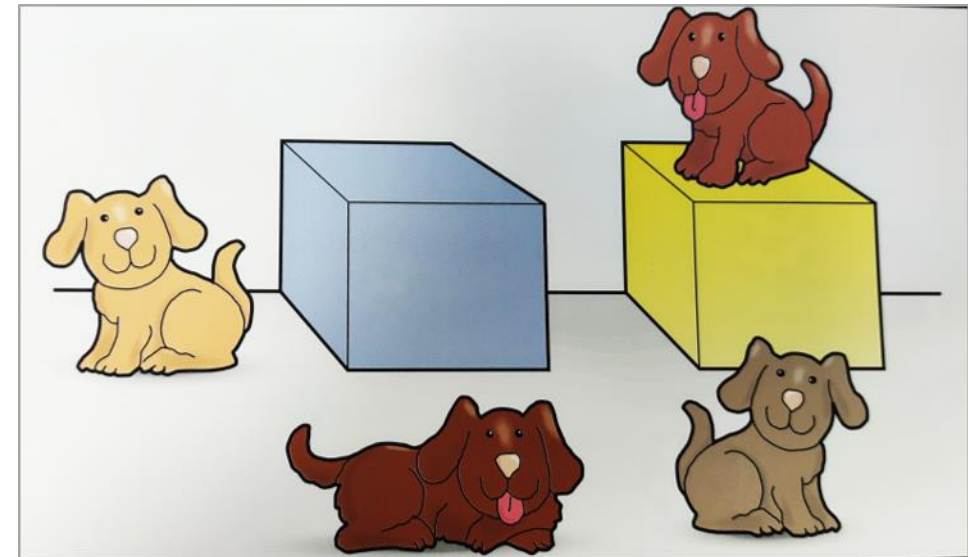
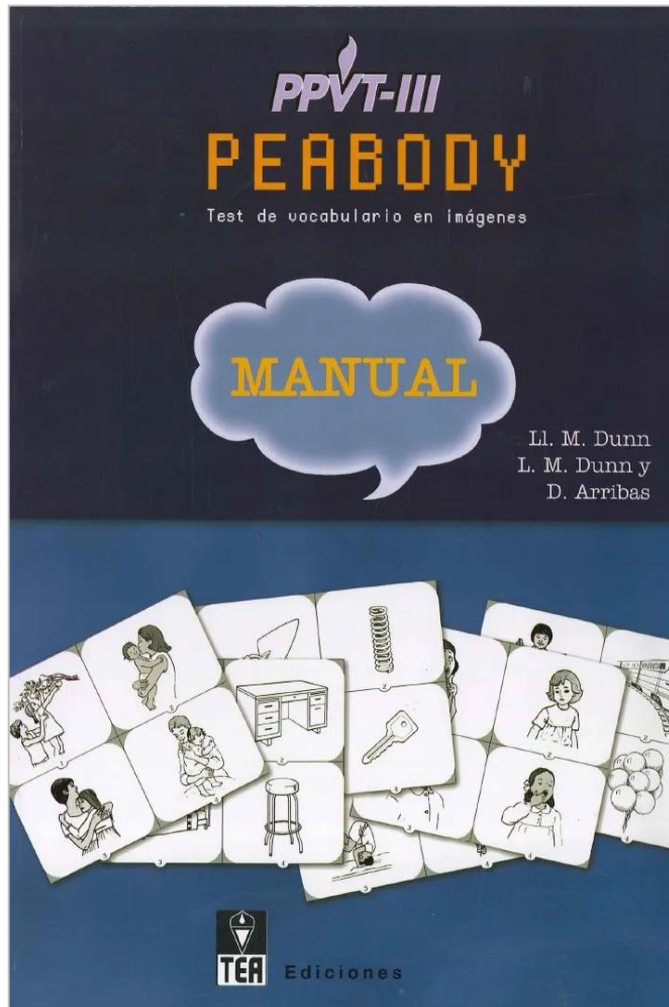

Figura 1. Exemples d'ítems del BOEHM-3 PREESCOLAR (Boehm, 2012).

4.3. TÈCNiques I INSTRUMENTS ESPECÍFICS

TEST DE VOCABULARI EN IMATGES (PEABODY)

PEABODY. TEST DE VOCABULARI EN IMATGES

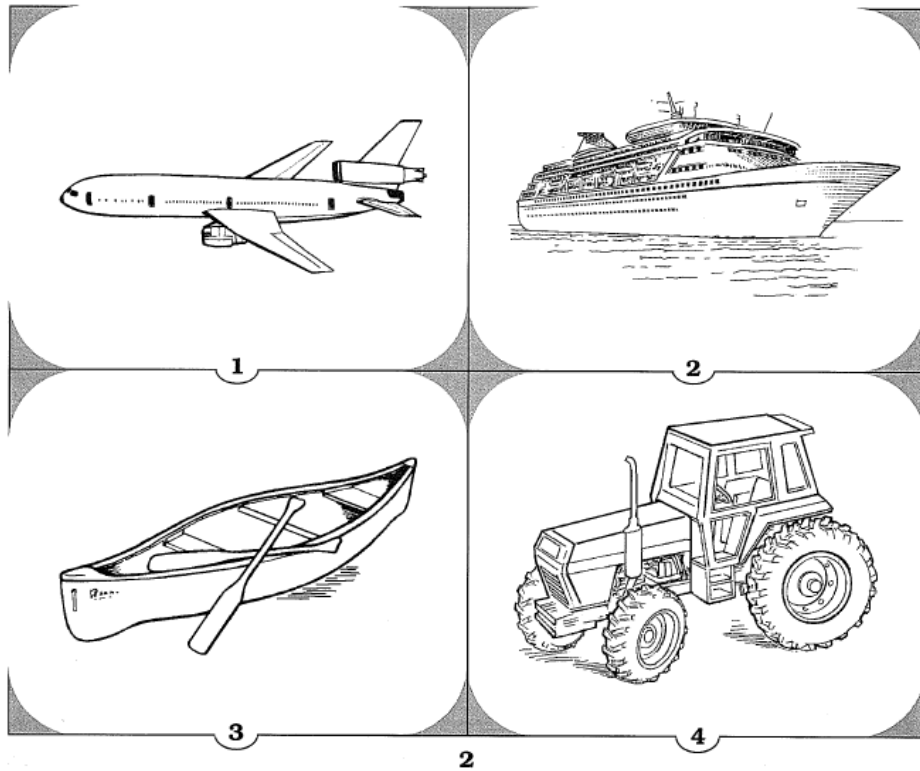
L. M. DUNN, L. M. DUNN I D. ARRIBAS (2010)

- **CLASSIFICACIÓ:** nivell B.
- **OBJECTIU:** avaluació semàntica (comprensiva).
- **TASCA:** indicar entre quatre dibuixos el que millor representa el significat de la paraula esmentada per l'examinador.
- **EDAT:** entre 2:6 i 90 anys.
- **APLICACIÓ:** individual.
- **DURACIÓ:** entre 10 i 20 minuts.

4.3. TÈCNIQUES I INSTRUMENTS ESPECÍFICS

PEABODY – NIVELL SEMÀNTIC COMPRENSIU

AVIÓ

MARTELL

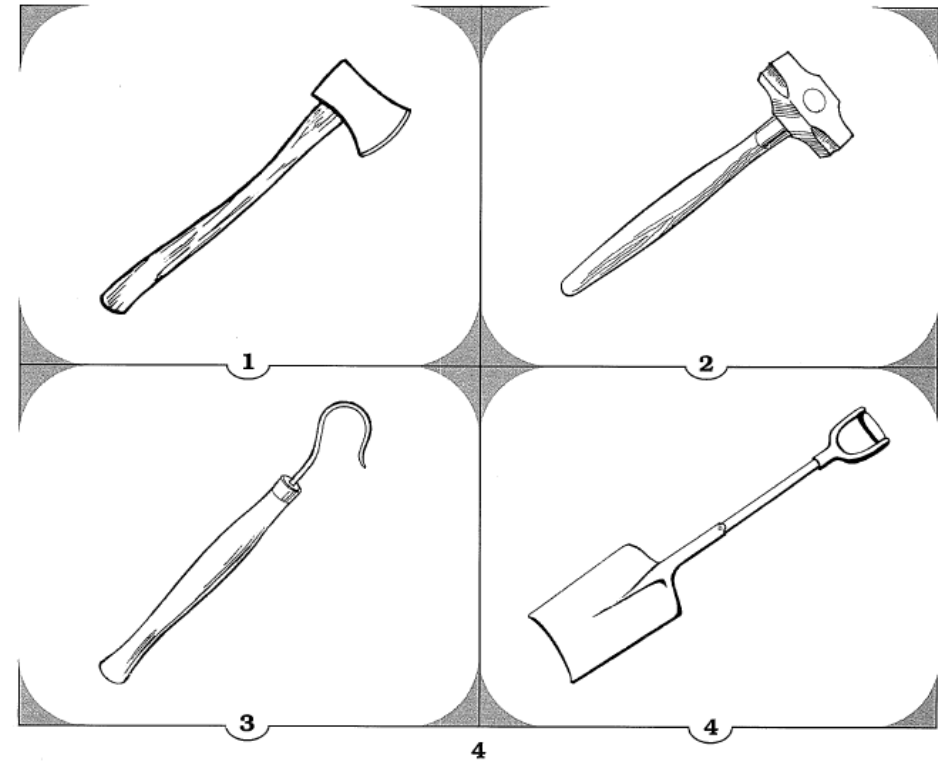
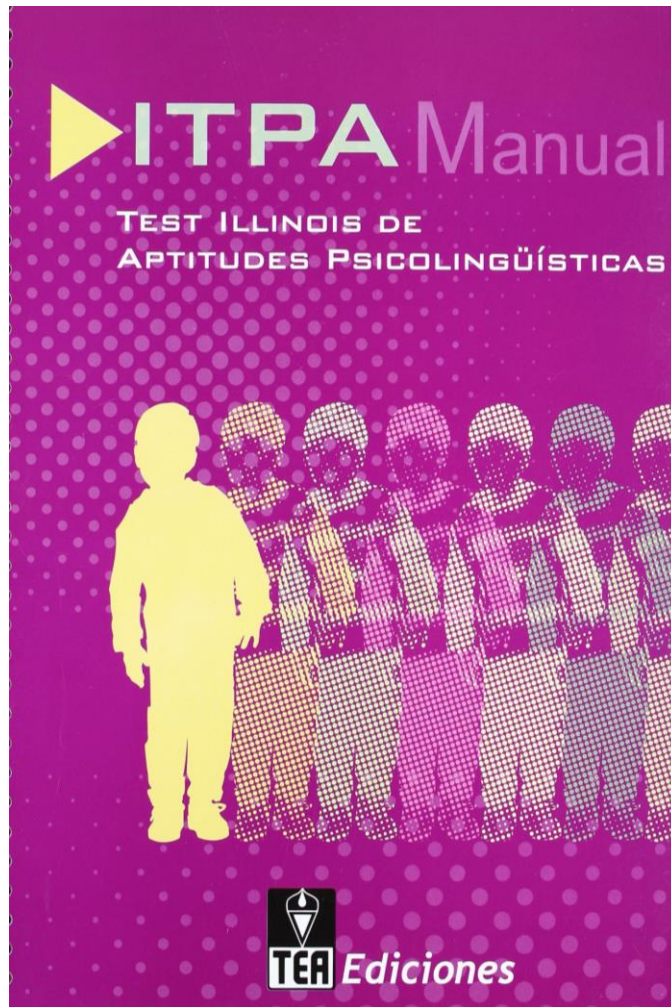

Figura 2. Exemples d'ítems del PEABODY (Dunn, Dunn i Arribas, 2010).

4.3. TÈCNIQUES I INSTRUMENTS ESPECÍFICS

TEST ILLINOIS D'APTITUDS PSICOLINGÜÍSTIQUES (ITPA)

ITPA. SUBPROVA D'EXPRESSIÓ VERBAL

S. A. KIRK, J. J. MCCARTHY I W. D. KIRK (2011)

- **CLASSIFICACIÓ:** nivell B.
- **OBJECTIU:** avaluació semàntica (expressiva).
- **TASCA:** dir en un minut i en veu alta tantes paraules com es puga d'un camp semàntic.
- **EDAT:** entre 3 i 10 anys.
- **APLICACIÓ:** individual.
- **DURACIÓ:** entre 2 i 3 minuts.

4.3. TÈCNIQUES I INSTRUMENTS ESPECÍFICS

ITPA – NIVELL SEMÀNTIC EXPRESSIU

Elemento 3

Se presenta la segunda lámina (conejo y perro) y al tiempo que se señala el conejo se dice:

Esto es un conejo. Di CONEJO.

Se motiva al niño para que repita la palabra, se espera la respuesta y se dice:

Sí. Y esto es un perro. Di PERRO.

Una vez que obtenga la respuesta el examinador añadirá:

Sí, estos dos son animales. Dime los nombres de todos los animales que conozcas.

39

Figura 3. Exemple d'ítem de la tasca d'expressió verbal de l'ITPA (Kirk et al., 2011).

4.3. TÈCNIQUES I INSTRUMENTS ESPECÍFICS

MORFOLOGIA I SINTAXI

- Algunes de les proves **estandarditzades** més reconegudes per a l'avaluació dels aspectes **morfosintàctics** són:
 - **TSA. EL DESENVOLUPAMENT DE LA MORFOSINTÀCTIC EN EL XIQUET** (Aguado, 2014).
 - **CEG. TEST DE COMPRENSIÓ D'ESTRUCTURES GRAMATICALS** (Mendoza et al., 2005).
 - **PLON-R. PROVA DE LLENGUATGE ORAL DE NAVARRA REVISADA** (Aguinaga, Armentia, Fraile, Olangua i Uriz, 2005).
 - **BLOC-S-R. BATERIA DE LLENGUATGE OBJECTIVA I CRITERIAL SCREENING REVISADA** (Puyuelo, Wing, Renom i Solanas, 2007).

4.3. TÈCNIQUES I INSTRUMENTS ESPECÍFICS

PRAGMÀTICA

- Algunes de les proves **estandarditzades** més reconegudes per a l'avaluació dels aspectes **pragmàtics** són:
 - **PLON-R. PROVA DE LLENGUATGE ORAL DE NAVARRA REVISADA** (Aguinaga, Armentia, Fraile, Olangua i Uriz, 2005).
 - **CELF-5. AVALUACIÓ CLÍNICA DELS FONAMENTS DEL LLENGUATGE** (Wiig, Semel i Secord, 2018).
 - **BLOC-S-R. BATERIA DE LLENGUATGE OBJECTIVA I CRITERIAL SCREENING REVISADA** (Puyuelo, Wing, Renom i Solanas, 2007).

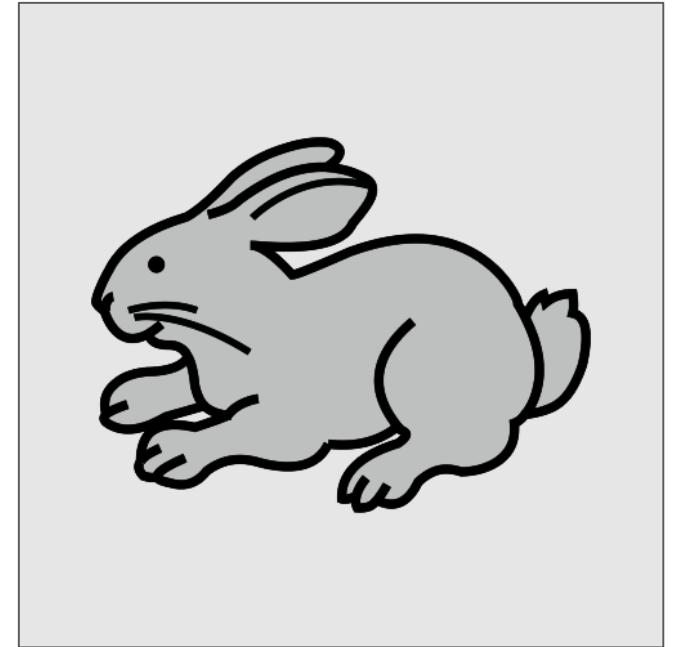
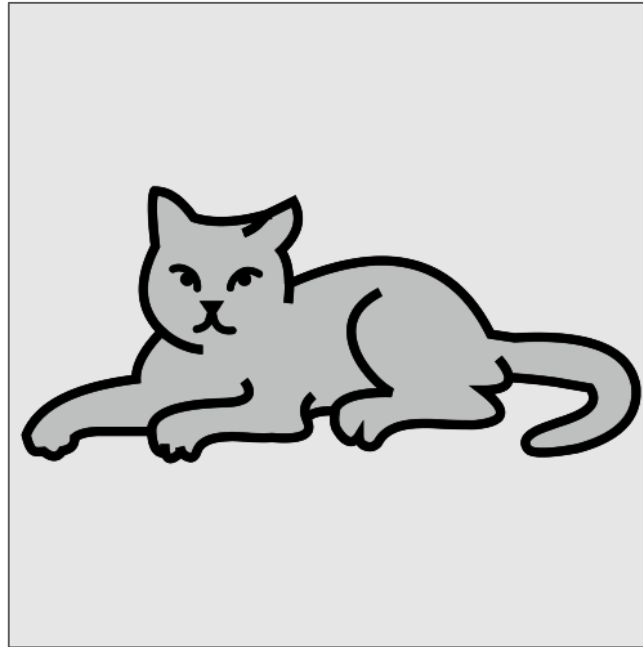
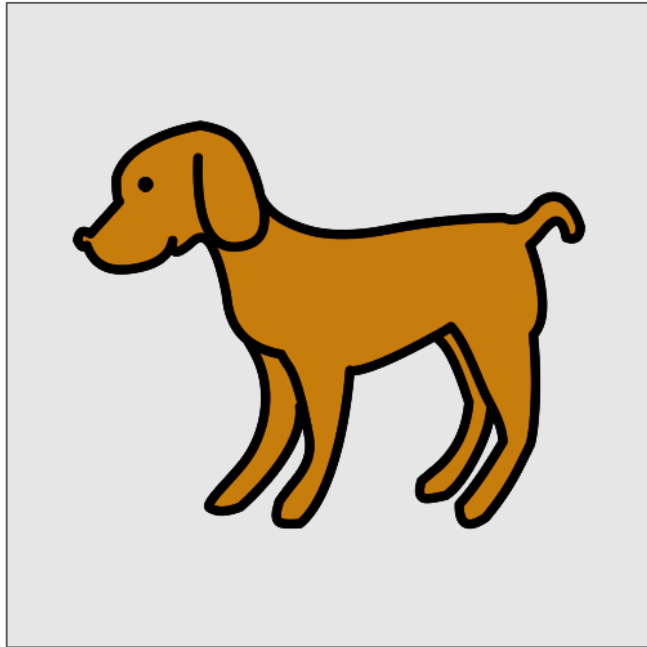
4.4. ESTRATÈGIES NO ESTANDARDITZADES

SEMÀNTICA COMPRESIVA

- Per elaborar una prova d'avaluació semàntica compressiva i registrar qualitativament el nivell general de vocabulari cal:
 - Considerar la **llengua materna** de l'alumne i els termes locals.
 - Considerar l'**ordre** d'adquisició semàntica.
 - Seleccionar un conjunt d'**imatges** clares i visualment atractives.
 - Incloure diferents **tipus** de **paraules** (conceptes bàsics i objectes).
 - Mesclar l'ordre de presentació intercalant conceptes **fàcils** i **difícils**.

4.4. ESTRATÈGIES NO ESTANDARDITZADES

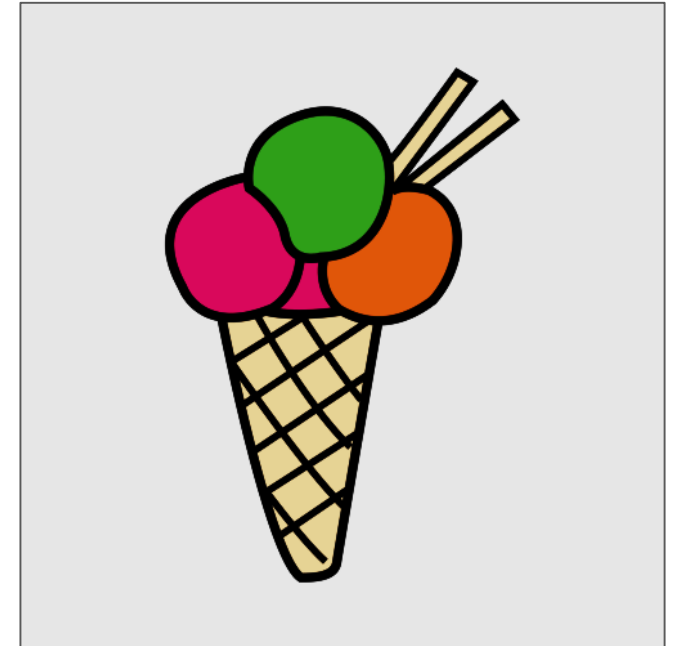
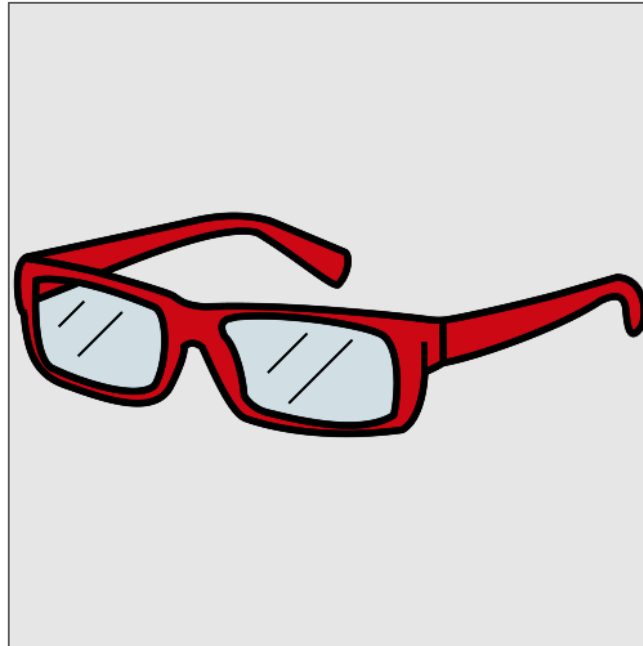
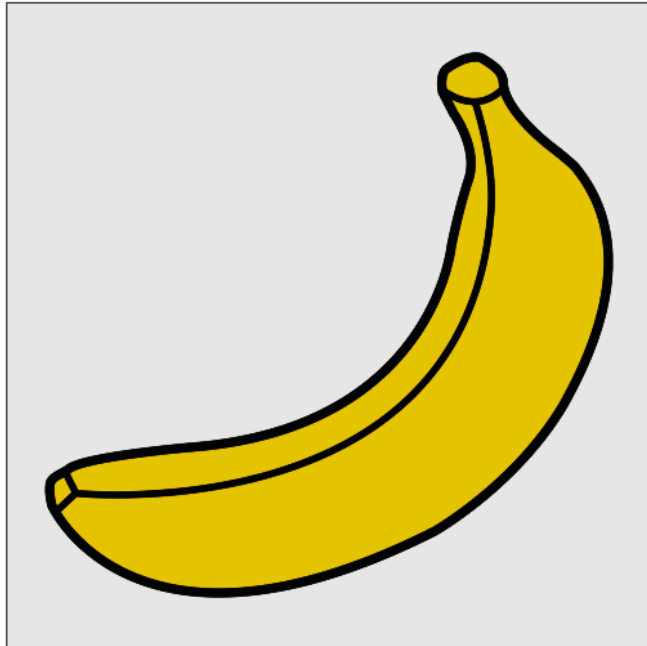
SEMÀNTICA COMPRENSIVA

Posa el dit sobre «gat».
(avaluació del nivell de vocabulari)

4.4. ESTRATÈGIES NO ESTANDARDITZADES

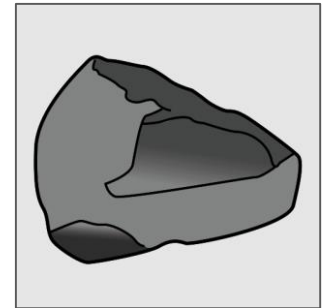
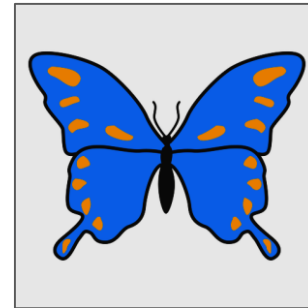
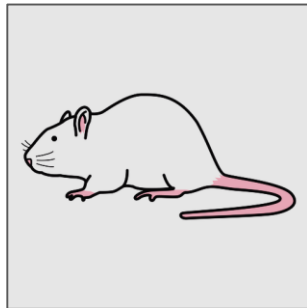
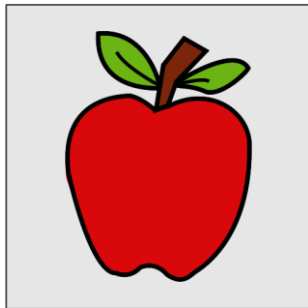
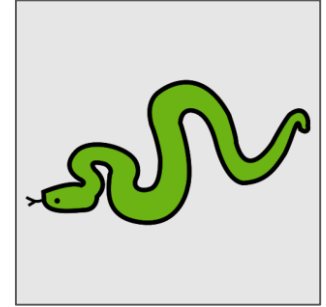
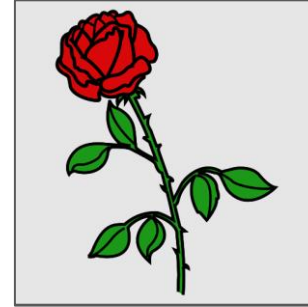
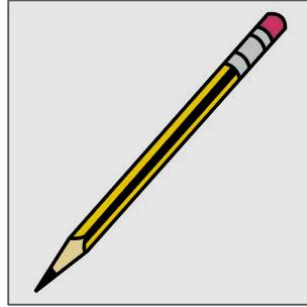
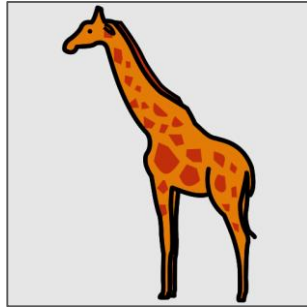
SEMÀNTICA COMPRENSIVA

Posa el dit sobre «*el que no es pot menjar*».
(avaluació d'una relació semàntica)

4.4. ESTRATÈGIES NO ESTANDARDITZADES

SEMÀNTICA COMPRENSIVA

Dóna'm totes les imatges que siguen d'«*animals*».
(avaluació d'una categoria semàntica)

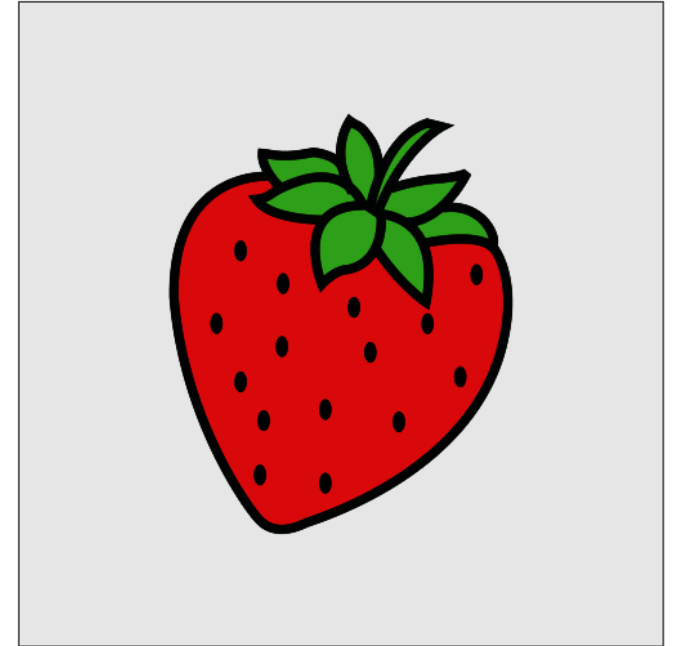
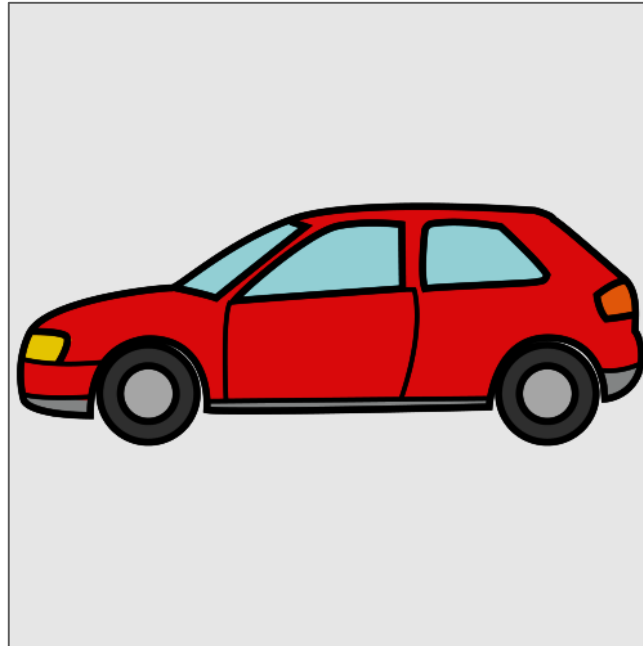
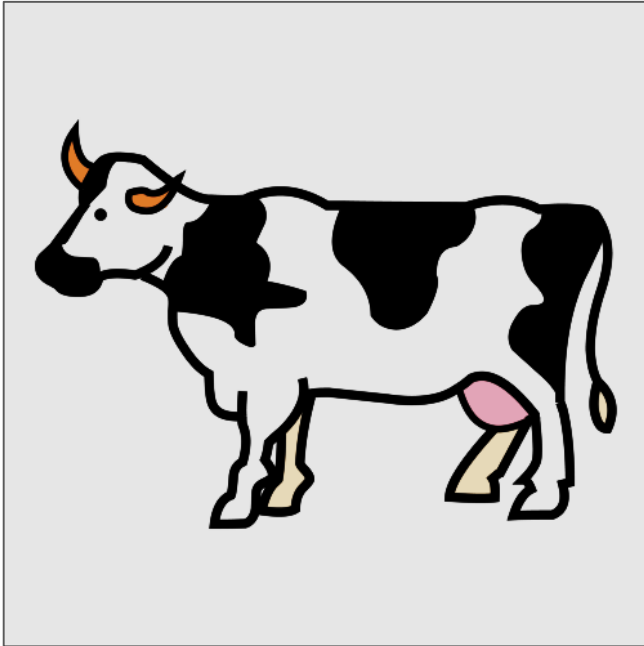
4.4. ESTRATÈGIES NO ESTANDARDITZADES

SEMÀNTICA EXPRESSIVA

- Per elaborar una prova d'avaluació semàntica expressiva i registrar qualitativament el nivell general de vocabulari cal:
 - Considerar la **llengua materna** de l'alumne i els termes locals.
 - Considerar l'**ordre** d'adquisició semàntica.
 - Seleccionar **materials** o **tasques** lúdiques i atractives.
 - Incloure diferents **tipus** de **paraules** (conceptes bàsics i objectes).
 - Mesclar l'ordre de presentació intercalant conceptes **fàcils** i **difícils**.

4.4. ESTRATÈGIES NO ESTANDARDITZADES

SEMÀNTICA EXPRESSIVA

Què veus ací?
(avaluació del nivell de vocabulari)

4.4. ESTRATÈGIES NO ESTANDARDITZADES

SEMÀNTICA EXPRESSIVA

- **Un gegant no és petit, un gegant és...**
- **Una pilota de futbol no és quadrada, una pilota de futbol és...**
- **El cel no és roig, el cel és...**
- **Una pedra no és blaneta, una pedra és...**
- **El sucre no és amarg, el sucre és...**

Jo comence una frase i tu l'acabes...
(avaluació d'una relació semàntica)

4.4. ESTRATÈGIES NO ESTANDARDITZADES

SEMÀNTICA EXPRESSIVA

NOMS D'ANIMALS

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

NOMS DE COLORS

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____
5. _____

Digues-me tots els noms «*d'animals*» que se t'ocórreguen.
(avaluació d'una categoria semàntica)

5

ACTUACIÓ I INTERVENCIÓ ESCOLAR

5.1. SOL·LICITUD D'INFORME PSICOPEDAGÒGIC.

5.2. INTERVENCIÓ LOGOPÈDICA.

5.3. INTERVENCIÓ ESCOLAR.

5.1. SOL·LICITUD D'INFORME PSICOPEDAGÒGIC

INFORMACIÓ QUE CAL RECOLLIR

- La sol·licitud d'informe psicopedagògic ha de recollir informació exhaustiva sobre les dificultats o problemes detectats:
 - Descripció dels **errors** fonològics, semàntics, morfosintàctics i pragmàtics observats.
 - Quant **temps** fa que s'observen.
 - **Repercussions** detectades sobre la comunicació, la participació social i el rendiment acadèmic.
 - Altra informació rellevant.

5.2. INTERVENCIÓ LOGOPÈDICA

ORGANITZACIÓ FONOLÒGICA

- Els objectius d'intervenció en l'**organització fonològica** són:

- 1. AUGMENT DEL REPERTORI FONÈTIC.**

- 2. ELIMINACIÓ DE PATRONS FONOLÒGICS DESVIATS.**

- Pràxies bucofonatòries.
- Exercicis de discriminació perceptiva.
- Repetició de síl·labes o seqüències de síl·labes.
- Jocs amb pseudoparaules.

5.2. INTERVENCIÓ LOGOPÈDICA

ORGANITZACIÓ SEMÀNTICA

- Els objectius d'intervenció en l'**organització semàntica** són:

1. AUGMENTAR EL VOCABULARI.

- Identificar i denominar els objectes presents en els dibuixos d'un conte.
- Identificar objectes pròxims i quotidians.

2. FER MÉS FLUIDES LES RELACIONS ENTRE LES ENTRADES LÈXIQUES.

- Activitats per a treballar sobre les diferències i les semblances.
- Formació de categories semàntiques (animals, aliments, mobles, etc.).
- Denominar paraules en funció d'alguna característica (color, ús, grandària, etc.).

5.2. INTERVENCIÓ LOGOPÈDICA

ORGANITZACIÓ MORFOSINTÀCTICA

- L'objectiu d'intervenció en l'**organització morfosintàctica** és:

1. L'EXPANSIÓ GRAMATICAL.

- Repetició d'enunciats amb la modificació morfosintàctica pertinent.
- Jocs d'imitació.
- Narració d'històries passades, presents i futures.
- Execució d'ordres i tasques complexes.
- Jocs de situacions o escenaris hipotètics.

5.2. INTERVENCIÓ LOGOPÈDICA

ORGANITZACIÓ PRAGMÀTICA

■ Els objectius d'intervenció en l'**organització pragmàtica** són:

1. VERBALITZAR NECESSITATS, ESTATS D'ÀNIM I REALITZAR PETICIONS.

2. CONÉIXER I SEGUIR LES NORMES DE CONVERSA.

3. ENTENDRE I EXPRESSAR METÀFORES I DOBLES SENTITS.

➤ Dramatitzacions.

➤ Jocs d'intercanvi de rols.

➤ Jocs simbòlics.

➤ Entrenament en habilitats socials.

5.3. INTERVENCIÓ ESCOLAR

ORIENTACIONS GENERALS (CUBEL, LÓPEZ, NAVARRO I TORREGROSA, 2016)

- Pautes i recomanacions d'actuació a l'aula:

1. Ensenyament **multisensorial**.

- Utilitzar materials visuals, objectes de manipulació, ordinadors, etc.

2. Oferir **tasques variades**.

- Han de requerir esforç, però les ha de poder realitzar per si mateix.

3. Grau de **dificultat**.

- Augmentar-lo gradualment perquè no tinga un sentiment de frustració.

5.3. INTERVENCIÓ ESCOLAR

ORIENTACIONS GENERALS (CUBEL ET AL., 2016)

- Pautes i recomanacions d'actuació a l'aula:

- 4. Utilitzar el **modelatge**.

- Exposar el xiquet a models que posen en practica la conducta que es vol instaurar.

- 5. **Generalitzar** els aprenentatges.

- Realitzar periòdicament activitats de repàs amb l'objectiu d'evitar oblits.

- 6. Ús del **reforçament social**.

- Elogis, somriures, gestos d'aprovació, etc.

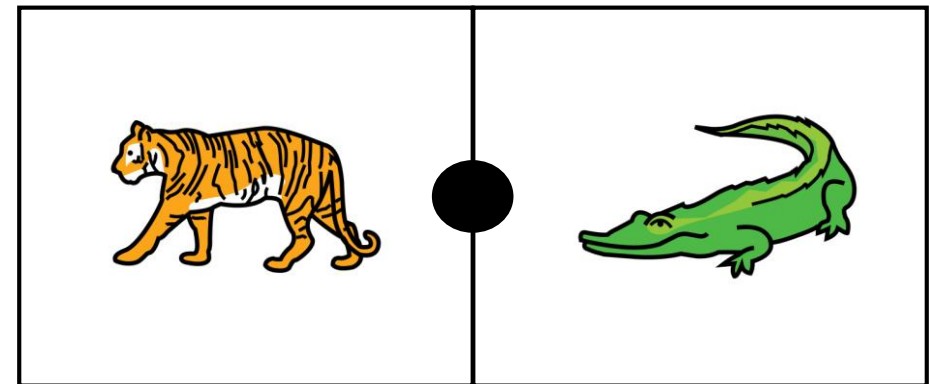
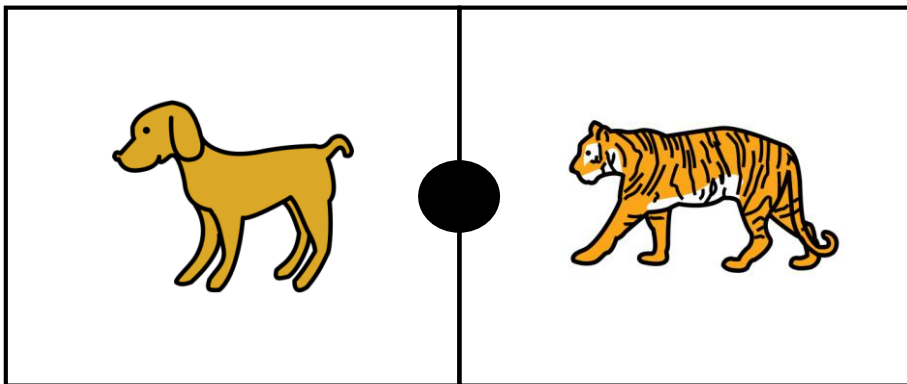
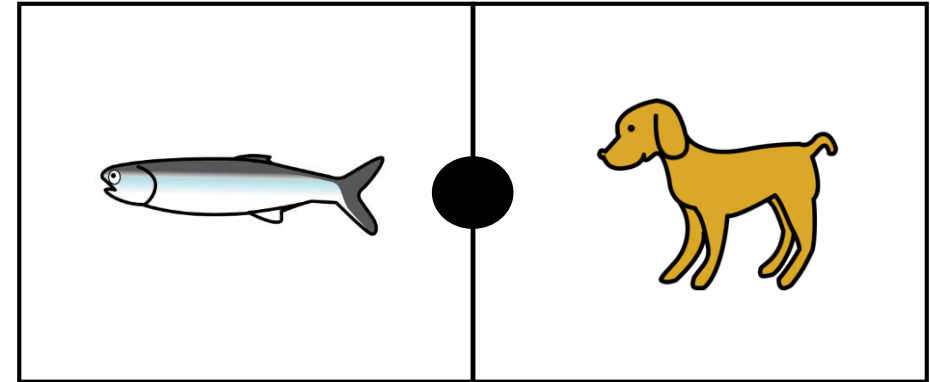
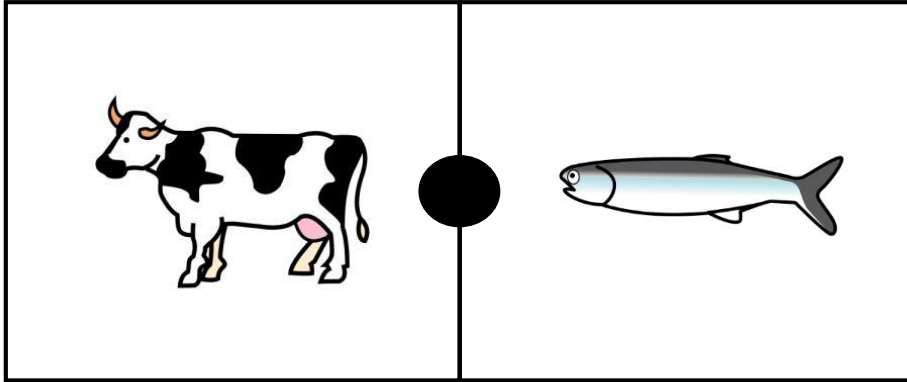
5.3. INTERVENCIÓ ESCOLAR

ORGANITZACIÓ SEMÀNTICA: DOMINÓ SEMÀNTIC.

- Activitat lúdica basada en el **dominó semàntic**:
 1. Es posa una fitxa aleatòria en el centre de la taula.
 2. Cada xiquet rep cinc fitxes.
 3. Per torns, cada jugador ha de posar una fitxa que coincidisca amb la figura anterior.
 4. Perquè el moviment siga vàlid el jugador ha de nomenar la nova imatge correctament i indicar les característiques de l'animal (color, grandària, localització, etc.).
 5. Guanya qui es quede abans sense fitxes.

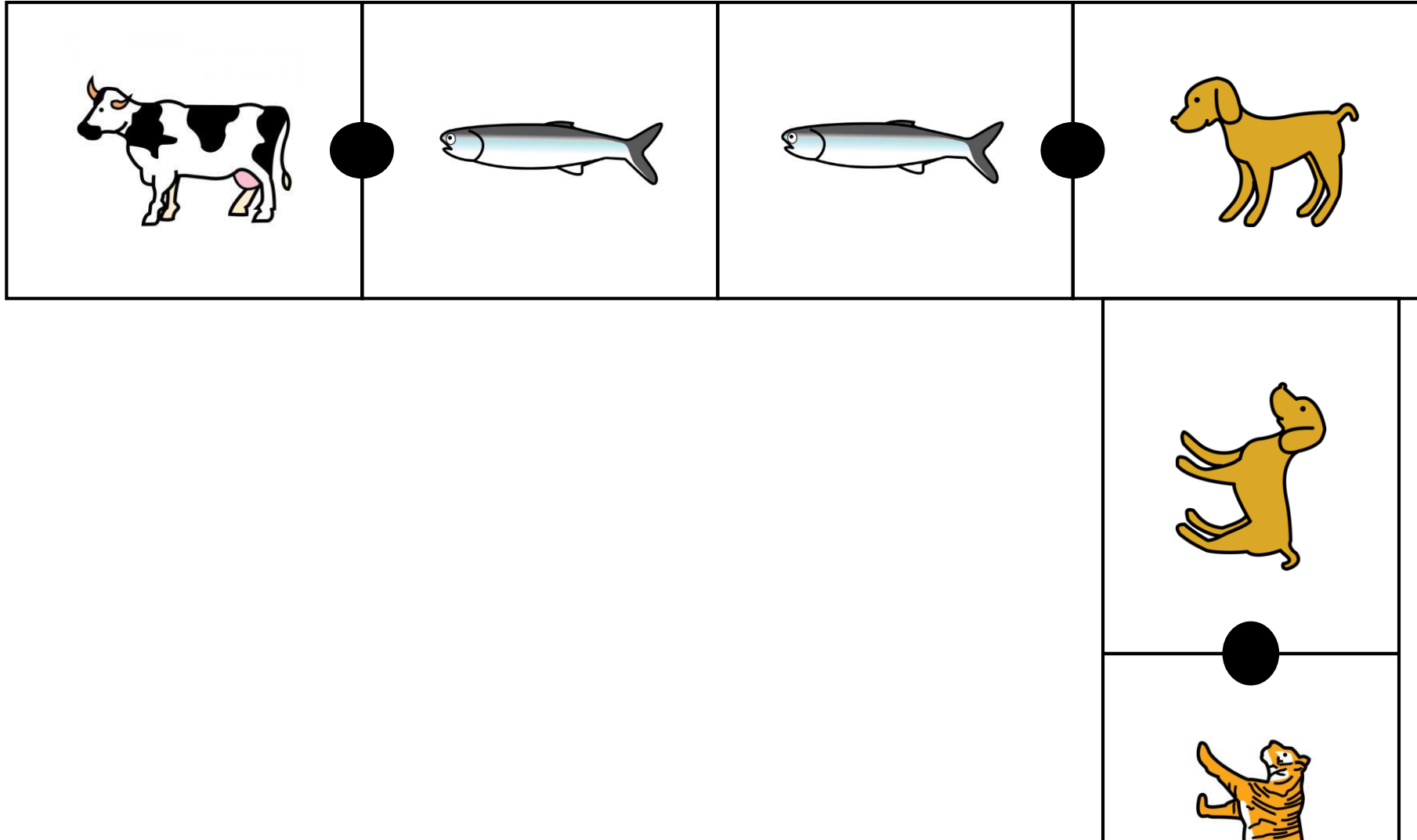
5.3. INTERVENCIÓ ESCOLAR

ORGANITZACIÓ SEMÀNTICA: DOMINÓ SEMÀNTIC.

5.3. INTERVENCIÓ ESCOLAR

ORGANITZACIÓ SEMÀNTICA: DOMINÓ SEMÀNTIC.

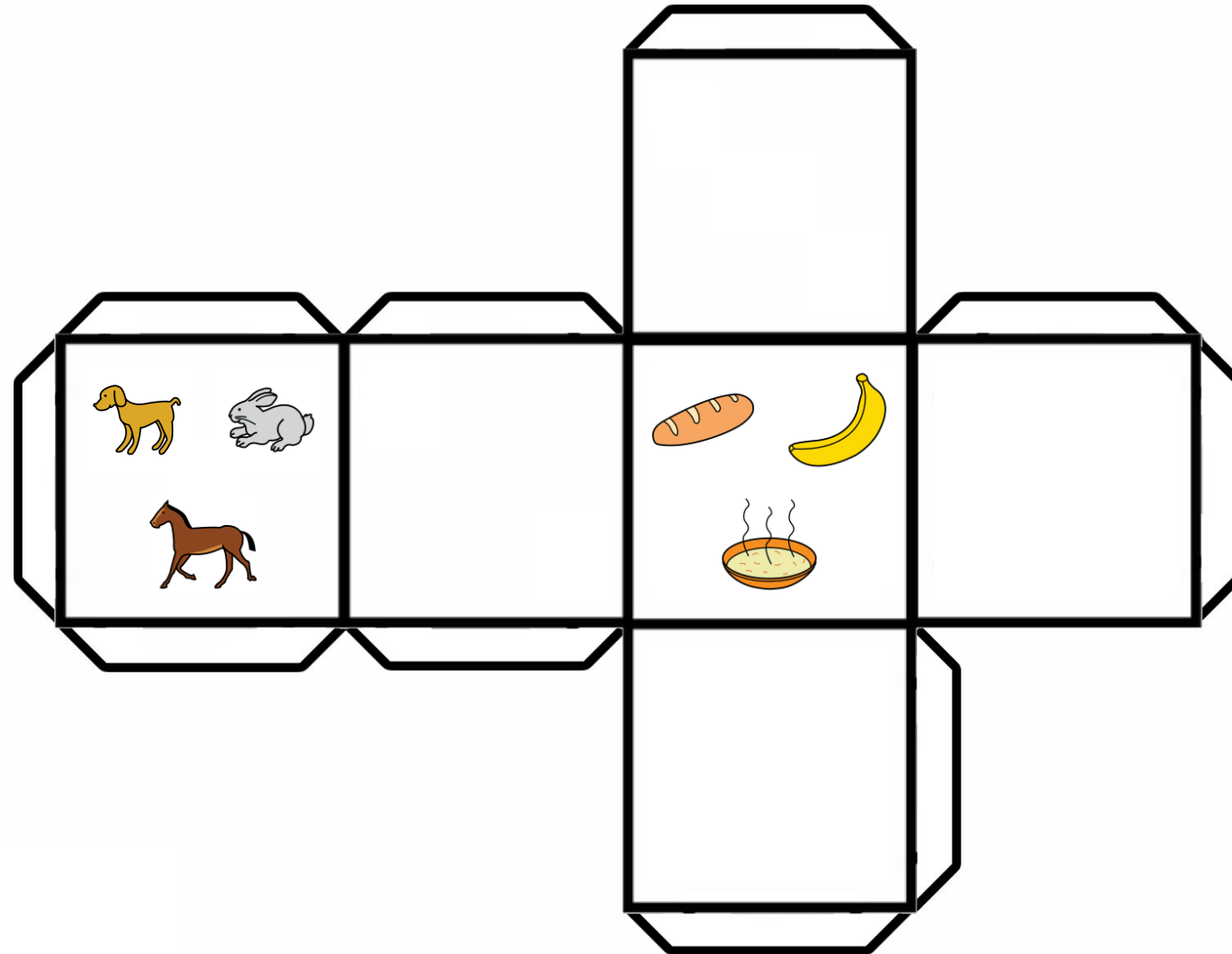
5.3. INTERVENCIÓ ESCOLAR

ORGANITZACIÓ SEMÀNTICA: DAUS SEMÀNTICS

- Activitat lúdica basada en **daus semàntics**:
 1. Cal elaborar un dau amb sis categories semàntiques (animals, fruites, colors, objectes de classe, etc.).
 2. Per torns, cada xiquet llança el dau i ha de dir una paraula corresponent a la categoria o grup semàntic.
 3. Si diu una paraula correcta (i que no s'haja dit abans), guanya un punt.
 4. Guanya qui arribe a la puntuació màxima (establerta a l'inici del joc).

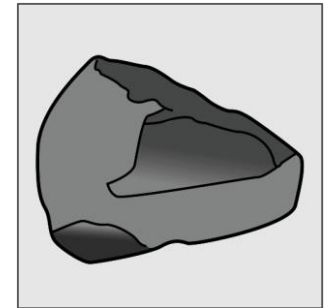
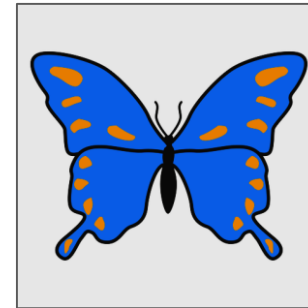
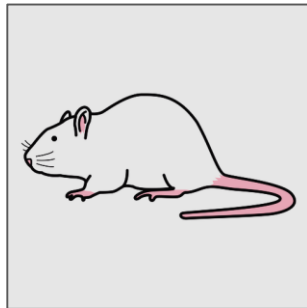
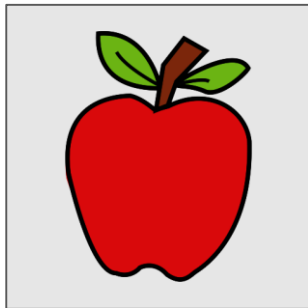
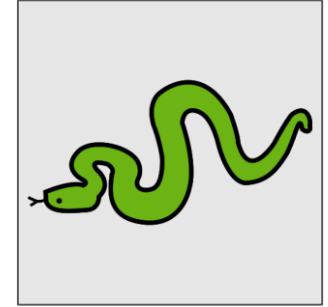
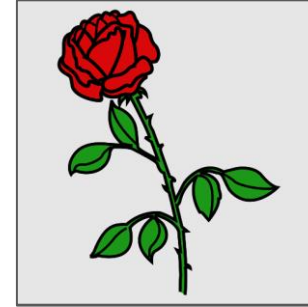
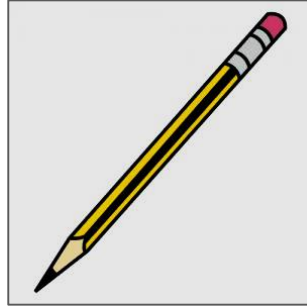
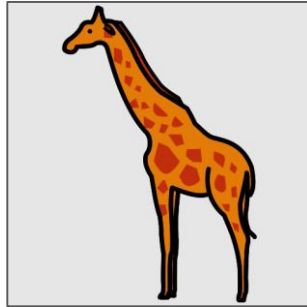
5.3. INTERVENCIÓ ESCOLAR

ORGANITZACIÓ SEMÀNTICA: DAUS SEMÀNTICS.

5.3. INTERVENCIÓ ESCOLAR

ORGANITZACIÓ SEMÀNTICA: JOCS AMB FITXES.

Quina d'aquestes imatges és un aliment (es pot menjar)?

6

ASSESSORAMENT I INTERVENCIÓ FAMILIAR

6.1. INFORMAR I ACLARIR DUBTES.

6.2. PAUTES EDUCATIVES I RECOMANACIONS.

6.1. INFORMAR I ACLARIR DUBTES

ASPECTES QUE CAL TRACTAR

- Proporcionar informació bàsica, però científica i resoldre els dubtes que hi haja:
 - **CONCEPTE:** què és el retard del llenguatge i quins són els seus **síntomes**.
 - **ORIGEN:** encara no se'n coneix l'origen, però se sap que té un gran **component genètic**.
 - **PRONÒSTIC:** la majoria dels xiquets responen bé al tractament i les dificultats remeten amb el temps.
 - **ACTITUD:** no impacientar-se o transmetre desgrat, no sobre protegir el xiquet i oferir-li un **entorn estimulator**.
- Cal usar una **terminologia comprensible** i adaptada a l'escàs nivell de coneixements que solen tenir els pares sobre el trastorn

6.2. PAUTES EDUCATIVES I RECOMANACIONS

ESTRATÈGIES D'ESTIMULACIÓ (AGUADO, 2013; RONDAL, 1988)

- Les **estratègies** que poden utilitzar per a millorar la comunicació són:
 1. **RETROALIMENTACIÓ CORRECTIVA**: presentar el **model** correcte perquè es tinga d'exemple.
 2. **PETICIÓ INDIRECTA D'UN ACLARIMENT**: de manera indirecta a través de **preguntes** o parafrasejos que no continguen judicis de valor.
 3. **REFORMULACIONS**: elements **erronis** o **absents** en la parla del xiquet.
 4. **EXTENSIONS SEMÀNTIQUES O SINTÀCTIQUES**: proporcionar noves **paraules** i noves **estructures** morfosintàctiques.
 5. **REALITZAR ACTIVITATS DE LECTURA**.

7

**MATERIAL ELABORAT A
PARTIR DE...**

REFERÈNCIES

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Acosta, V. M. i Moreno, A. M. (2007). Dificultades del lenguaje en ambientes educativos: del retraso al trastorno específico del lenguaje. Elsevier Masson.
- Aguado, G. (2013). Retraso del lenguaje. En J. Peña-Casamova (Ed.), Manual de Logopedia (pp. 239-256). Madrid: Masson.
- Aguado, G. (2014). TSA. El desarrollo de la morfosintaxis en el niño. Madrid: CEPE Editorial.
- Aguinaga, G., Armentia, M. L., Fraile, A., Olangua, P. i Uriz, N. (2005). PLON-R. Prueba de lenguaje oral Navarra revisada. Madrid: TEA Editorial.
- Boehm, A. E. (2012). BOEHM-3 Preescolar. Test Boehm de conceptos básicos. Madrid: Pearson Editorial.
- Brancal, M.F., Alcantud, F., Ferrer, A.M. i Quiroga, M. E. (2009). EDAF. Evaluación de la discriminación auditiva y fonológica. Barcelona: Lebón.
- Cubel, C., López, J., Navarro, M. J. i Torregrosa, F. (2016). Dificultats específiques en el llenguatge i la comunicació: una guia per a la comunitat educativa. València: Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport.
- Dunn, L. M., Dunn, L. M. i Arribas, D. (2010). PEABODY. Test de vocabulario en imágenes. Madrid: TEA Editorial.

REFERÈNCIES

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- EOEP (2018). Alumnado con RSL y trastorno específico del lenguaje. Pres en https://orientacion.educarex.es/images/Guia_TEL_RL_Andalucia.pdf
- Horowitz, S. M. Irwin, J. R. Briggs-Gowan, M. J. Bosson Heenana, J. M. Medoza, J. i Carter, A. S. (2003). Language delay in a community cohort of young children. *Journal of the American Academy of Child and Adolescent Psychiatry*, 42(8), 932-940.
<https://doi.org/10.1097/01.chi.0000046889.27264.5e>
- Juárez, A. i Monfort, M. (2010). Registro fonológico inducido. Madrid. CEPE Editorial.
- Kirk, S. A., Mccarthy, J. J. i Kirk, W. D. (2011). ITPA. Test Illinois de aptitudes psicolingüísticas. Madrid: TEA Ediciones.
- Mendoza, E., Carballo, G., Muñoz, J. i Fresneda, M.D. (2005). CEG. Test de comprensión de estructuras gramaticales. Madrid: TEA Ediciones.
- Pérez, P. i Salmerón, T. (2006). Desarrollo de la comunicación y del lenguaje: indicadores de preocupación. *Pediatría atención primaria*, 8(32), 111-125.
- Puyuelo, M., Renom, J., Solanas, A. i Wing, E. H. (2007). BLOC-S-R. Bloc-screening revisado. Madrid: Masson.

REFERÈNCIES

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

- Rondal, J. A. (1988). Trastornos del lenguaje: afasias, retrasos del lenguaje, dislexia. Paidós.
- Valles, A. (2014). PAF. Prueba de articulación de fonemas. Evaluación de la dislalia. Madrid: CEPE Editorial.
- Wiig, E. H., Semel, E. i Secord, W. A. (2018). CELF-5. Evaluación clínica de los fundamentos del lenguaje. Madrid: Pearson.

8

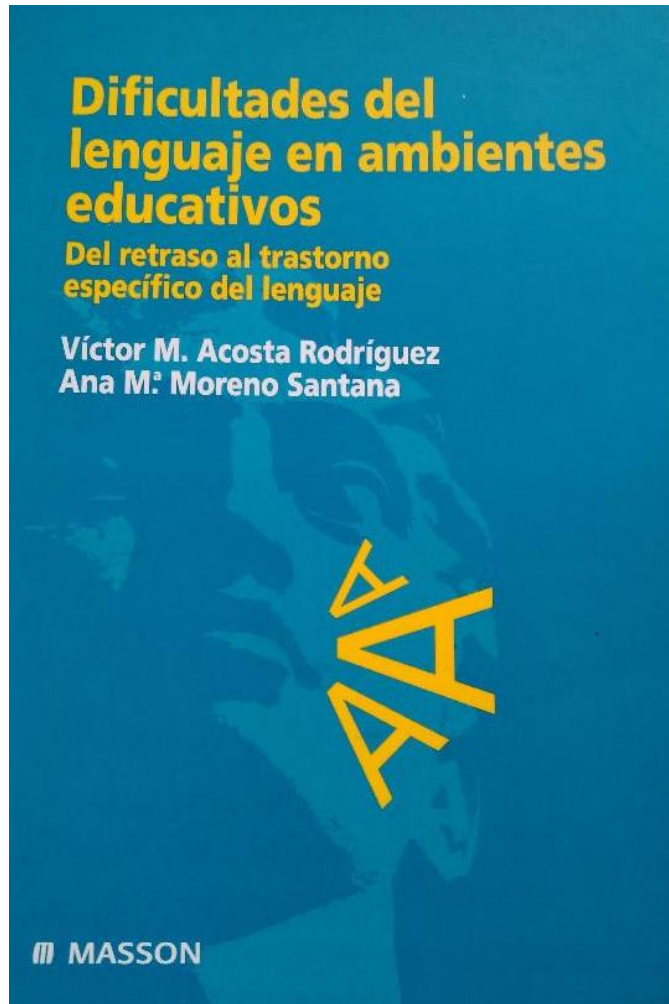
PER A SABER MÉS...

7.1. LLIBRES.

7.2. GUIES.

8.1. LLIBRES

CONCEPTUALITZACIÓ, AVALUACIÓ I INTERVENCIÓ

DIFICULTADES DEL LENGUAJE EN AMBIENTES EDUCATIVOS

V. M. ACOSTA i A. M. MORENO

- **TEMA:** conceptualització del retard simple del llenguatge i del trastorn específic del llenguatge.
- **EDITORIAL:** Masson.
- **NOMBRE DE PÀGINES:** 192.
- **PREU:** 37,50 euros.
- **ISBN:** 9788445808436.

8.2. GUIES

PER A DOCENTS

ALUMNADO CON RSL Y TRASTORNO ESPECÍFICO DEL LENGUAJE EQUIPO TÉCNICO DE ORIENTACIÓN EDUCATIVA DE ALMERÍA (2018)

- **TEMA:** guia pràctica amb la qual els professors poden conèixer què són els retards del llenguatge i els trastorns específics del llenguatge.
- **EDITORIAL:** Consejería de Educación de la Junta de Andalucía.
- **NOMBRE DE PÀGINES:** 30.
- **PREU:** gratuïta (disponible en PDF).
- **LLICENCIA:** Creative Commons.